

Către poporul ortodox și toți oamenii de bună voință,

Lăudăm și slăvim pe Dumnezeuul „*milelor și a toată mângâierea*” pentru că ne-a învrednicit să petrecem săptămâna Cincizecimii (18-26 iunie 2016) în Creta, aici unde Apostolul Pavel și ucenicul său Tit au propovăduit Evanghelia în primii ani de viață ai Bisericii. Mulțumim Dumnezeului slăvit în Treime că a binevoit să ducem la bun sfârșit în deplin acord lucrările Sfântului și Marelui Sinod al Ortodoxiei, pe care l-a convocat Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, cu voința comună a Întâistătorilor Bisericilor Ortodoxe Autocefale locale.

Urmând cu fidelitate exemplul Sfinților Apostoli și al Părinților de Dumnezeu insuflați, am aprofundat din nou Evanghelia libertății, „*fiindcă Hristos ne-a făcut liberi*” (Galateni 5, 1). La baza căutărilor noastre teologice a stat certitudinea că Biserica nu viețuiește pentru sine. Ea transmite mărturia Evangheliei Harului și Adevărului și oferă întregii lumi darurile lui Dumnezeu: iubirea, pacea, dreptatea, reconcilierea, puterea Crucii și a Învierii și așteptarea veșniciei.

1. Prioritatea majoră a Sfântului și Marelui Sinod a fost **proclamarea unității** Bisericii Ortodoxe. Bazată pe Dumnezeiasca Euharistie și succesiunea apostolică a episcopilor, această unitate trebuie întărită ca să aducă roadă nouă. Biserica cea Una, Sfântă, Universală (Sobornicească) și Apostolică este comuniune divino-umană, pregustare și experiență a celor viitoare în Sfânta Euharistie. Asemenea unei continue Cincizecimi, ea este un glas profetic neconținut, prezența și mărturia Împărăției Dumnezeului iubirii. Fidelă Tradiției Apostolice unanime și experienței sacramentale, Biserica Ortodoxă constituie continuarea autentică a Bisericii celei Una, Sfântă, Universală (Sobornicească) și Apostolică, după cum mărturisim în Simbolul de Credință (Crez) și după cum este confirmată de învățătura Părinților Bisericii. Biserica noastră trăiește taina dumnezeieștii economii în viața sacramentală, centrată pe Sfânta Euharistie.

Biserica Ortodoxă exprimă unitatea și universalitatea (sobornicitatea) ei în cadrul Sinodului. Sinodalitatea îi pătrunde organizarea (structura), modul ei de luare a deciziilor și îi determină drumul. Bisericile Ortodoxe Autocefale nu reprezintă o confederație de Biserici, ci Biserica cea Una, Sfântă, Universală (Sobornicească) și Apostolică. Fiecare Biserică locală, aducând Sfânta Euharistie, reprezintă prezența și manifestarea Bisericii celei Una, Sfântă, Universală (Sobornicească) și Apostolică la nivel local. În privința Diasporei Ortodoxe din diferite țări din lume, a fost hotărâtă continuarea funcționării Adunărilor Episcopale, până la aplicarea rigorii canonice (acriviei). Aceste Adunări se compun din episcopii canonici, desemnați de fiecare Biserică Autocefală, care continuă să fie supuși respectivei Biserici. Funcționarea consecventă a Adunărilor Episcopale asigură respectarea principiului ortodox al sinodalității.

În timpul lucrărilor Sfântului și Marelui Sinod a fost accentuată importanța Sinaxelor Întâistătorilor care au avut loc și a fost făcută propunerea ca Sfântul și Marele Sinod să devină o instituție care să se repete.

2. Împărtășindu-ne din Sfânta Euharistie și rugându-ne pentru întreaga lume, trebuie să continuăm liturghia de după Sfânta Liturghie și să dăm **mărturia credinței** celor de aproape și celor de departe, în conformitate cu porunca clară a Domnului, înainte de Înălțarea Sa: „*și veți fi mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginile pământului*” (Faptele Apostolilor 1, 8). Re-evangelizarea poporului lui Dumnezeu în

societățile moderne secularizate și evanghelizarea celor care nu L-au cunoscut încă pe Hristos reprezintă datoria neîntreruptă a Bisericii.

3. Ca răspuns la datoria de a mărturisi Adevărul și credința ei apostolică, Biserica oferă o mare importanță **dialogului**, în principal cu creștinii eterodocși. În acest mod, și ansamblul lumii creștine poate cunoaște mai exact autenticitatea Tradiției Ortodoxe, valoarea învățaturii patristice, experiența liturgică și credința ortodocșilor. Dialogurile întreprinse de Biserica Ortodoxă nu implică niciodată compromisul în materie de credință.

4. Explozia fundamentalismului care se observă în sânul diferitelor religii reprezintă expresia unei religiozități morbide. **Dialogul interreligios** dus cu trezvie contribuie semnificativ la promovarea încrederii reciproce, a păcii și a reconcilierii. Uleiul experienței religioase trebuie să fie folosit pentru a unge rănilor și nu pentru a reaprinde focul conflictelor militare. Biserica Ortodoxă condamnă fără echivoc extinderea violenței militare, persecuțiile, expulzarea și uciderea membrilor comunităților religioase, forțarea schimbării credinței religioase, comerțul cu refugiați, răpirile, tortura și execuțiile îngrozitoare. Ea denunță distrugerea bisericilor, simbolurilor religioase și monumentelor culturale. În special, își exprimă grija profundă pentru situația creștinilor și a tuturor minorităților persecutate în Orientul Mijlociu și în alte părți ale lumii. Biserica Ortodoxă face apel la comunitatea mondială pentru protejarea ortodocșilor indigeni, a celorlalți creștini și a tuturor populațiilor din zonă care au dreptul inalienabil de a rămâne în patria lor în calitate de cetățeni cu drepturi egale. Sinodul nostru apelează la toți cei implicați să facă eforturi sistematice, fără întârziere, pentru a încheia conflictele militare din Orientul Mijlociu și de oriunde persistă ostilitățile armate și pentru repatrierea celor expulzați.

Adresăm apelul nostru în special către cei în poziții de putere pentru ca pacea și dreptatea să prevaleze în țările de origine ale refugiaților. Îndemnăm autoritățile civile, cetățenii și creștinii ortodocși din țările în care au găsit refugiu cei persecutați să continue să le ofere sprijin în măsura posibilităților lor sau chiar dincolo de acestea.

5. **Secularizarea contemporană** urmărește autonomizarea omului de Hristos și de influența duhovnicească a Bisericii, pe care o identifică arbitrar cu conservatorismul. Civilizația occidentală poartă, însă, pecetea de neșters a contribuției diacronice a creștinismului. În plus, Biserica subliniază semnificația mântuitoare a lui Hristos, Dumnezeu-Omul, și a Trupului Său, ca fiind locul și modul de viață în libertate.

6. Cu privire la abordarea contemporană a **căsătoriei**, Biserica Ortodoxă consideră relația indisolubilă de dragoste dintre bărbat și femeie „*o taină mare... în Hristos și în Biserică*”. În mod similar, numește familia, care rezultă din căsătorie și constituie singura garanție pentru creșterea copiilor, „*biserică mică*”.

Întotdeauna, Biserica a subliniat valoarea **cumpătării**. Asceza creștină, însă, diferă fundamental de orice ascetism dualist care îl desparte pe om de viață și de semenii. Spre deosebire de aceasta, asceza creștină îl leagă pe om de viața sacramentală a Bisericii. Cumpătarea nu se referă numai la viața monahală. Etosul ascetic este caracteristic vieții bisericesti în toate manifestările ei.

**

Sfântul și Marele Sinod, pe lângă temele specifice asupra cărora a luat decizii, menționează pe scurt și următoarele probleme contemporane importante:

7. În privința relațiilor credinței creștine cu științele naturale, Biserica Ortodoxă evită plasarea investigațiilor științifice sub tutelaj și nu adoptă o poziție cu privire la fiecare problemă științifică. Ea îi mulțumește lui Dumnezeu care dăruiește oamenilor de știință darul de a descoperi dimensiuni necunoscute ale creației divine. **Dezvoltarea modernă a științelor naturale** și a tehnologiei aduce schimbări radicale în viața noastră. Aduce beneficii importante precum facilitarea vieții cotidiene, tratarea unor afecțiuni grave, o comunicare mai facilă, explorarea spațiului etc. Cu toate acestea, are și multe consecințe negative precum manipularea libertății, pierderea graduală a tradițiilor prețioase, distrugerea mediului natural, negarea valorilor morale. Cunoașterea științifică, oricât de repede ar avansa, nu motivează voința omului, nici nu oferă răspuns la problemele importante de ordin moral și existențial sau la căutarea sensului vieții și al lumii. Aceste aspecte necesită o abordare duhovnicească, pe care Biserica Ortodoxă încearcă să o ofere prin bioetică, știință fundamentată pe morala creștină și învățătura patristică. Pe lângă respectul ei pentru libertatea cercetărilor științifice, Biserica Ortodoxă evidențiază pericolele care se ascund în spatele unor reușite științifice și subliniază demnitatea umană și destinul divin al omului.

8. Este limpede că situația de **criză ecologică** de astăzi se datorează unor cauze spirituale și morale. Rădăcinile sale sunt legate de lăcomie, avariție și egoism, care conduc la utilizarea necugetată a resurselor naturale, umplerea atmosferei cu substanțe poluante dăunătoare și schimbările climatice. Răspunsul creștin la problema aceasta necesită pocăință pentru abuz, cumpătare și gândire ascetică, ceea ce reprezintă un antidot pentru supraconsum și, în același timp, cultivarea conștiinței că omul este „iconom” (administrator) al creației și nu un posesor al ei. Biserica nu încetează să sublinieze că și generațiile viitoare au dreptul la resursele naturale oferite nouă de Creator. De aceea, Biserica Ortodoxă participă activ în diferite inițiative ecologice internaționale și a stabilit data de 1 Septembrie ca zi de rugăciune pentru protecția mediului natural.

9. Ca răspuns la standardizarea egalizantă și impersonală promovată în diferite feluri, Ortodoxia propune **respectul pentru caracteristicile personale** ale oamenilor și popoarelor. Se opune autonomizării economiei din cauza nevoilor umane de bază și transformării acesteia într-un scop în sine. Progresul umanității nu este legat doar de creșterea standardelor de viață sau de dezvoltarea economică, în detrimentul valorilor spirituale.

10. Biserica Ortodoxă nu se implică în **politică**. Vocea ei rămâne distinctă dar și profetică, fiind o intervenție benefică pentru om. Drepturile omului se află astăzi în centrul politicii ca răspuns la crizele și convulsiile sociale și politice, urmărind protejarea cetățeanului de puterea arbitrară a statului. Biserica adaugă la acestea și obligațiile și responsabilitățile cetățenilor, precum și nevoia unei auto-critici constante atât din partea politicienilor, cât și a cetățenilor, în vederea îmbunătățirii substanțiale a societății. În principal, Biserica subliniază că idealul ortodox privind omul depășește orizontul drepturilor omului stabilite și că dragostea „*este mai mare decât toate*”, după cum ne-a descoperit Hristos și au experimentat toți cei care L-au urmat. Insistă, de asemenea, că un drept fundamental al omului este protejarea libertății religioase, adică a libertății de conștiință, de credință, de cult (religie) și a tuturor expresiilor individuale și colective ale acesteia, incluzând și dreptul fiecărui credincios și fiecărei comunități religioase de a-și manifesta credința liber de orice intervenție a statului, precum și dreptul la educație religioasă publică.

11. Biserica Ortodoxă se adresează **tinerilor**, care caută deplinătatea vieții în libertate, dreptate, creativitate, dar și iubire. Ea îi cheamă să se alăture în mod conștiincios Bisericii Celui care este Adevărul și Viața. Să vină oferind trupului eclezial vitalitatea lor, neliniștile, problematicile și așteptările lor. Tinerii nu reprezintă doar viitorul Bisericii, ci și prezentul dinamic și creativ la nivel local și mondial.

12. Sfântul și Marele Sinod **a deschis orizonturile noastre** către lumea contemporană diversă. Ne-a subliniat responsabilitatea în spațiu și timp, având întotdeauna perspectiva veșniciei. Biserica Ortodoxă, păstrându-și intact caracterul sacramental și soteriologic (mântuitor), este sensibilă la durerea, necazurile și strigătul pentru dreptate și pace al popoarelor. Ea „binevestește din zi în zi mântuirea Lui. Veștește între neamuri slava Lui, între toate popoarele minunile Lui” (Psalmul 95, 2-3).

Să ne rugăm ca „Dumnezeul a tot harul, Care ne-a chemat la slava Sa cea veșnică, întru Hristos Iisus, El Însuși, după ce vom suferi puțină vreme, ne va duce la desăvârșire, ne va întări, ne va împuternici, ne va face neclintii. A lui fie slava și puterea în vecii vecilor. Amin!” (1 Petru 5, 10-11).